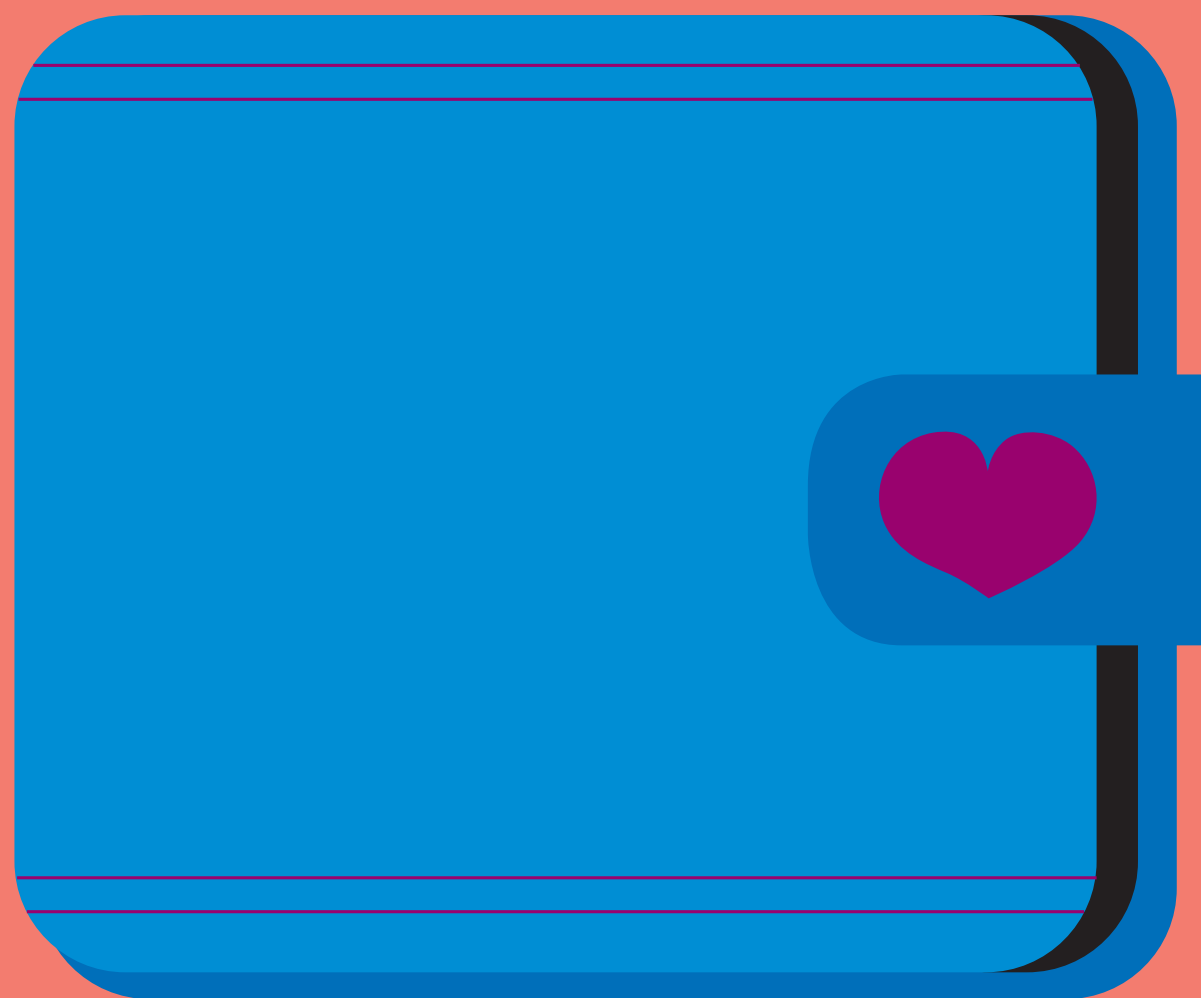

FORENA

Pensionärernas

PLÅN

BOCKEN

INNEHÅLL

Inledning	4
Sammanfattande slutsatser	6
Den sammanlagda nettoinkomsten är nästan alltid lika med 100 procent	8
Den reducerade nettoinkomsten minskar för yngre pensionärer	11
Nettoinkomsten från pension minskade med 29 procent	15
Nettoinkomsten från allmän pension föll med 41 procent	19
Avslutande kommentar	23

INLEDNING

I Forenas årliga Stora pensionsrapport beskriver vi pensionssystemets kompensationsnivåer utifrån individernas obeskattade genomsnittliga inkomster (bruttoinkomster) från arbete och företagande, samt pensionsgrundande socialförsäkringstransfereringar i relation till vad de får för inkomster från allmän pension, tjänstepension och privat pension som pensionärer.

I den här rapporten har vi valt att utgå från beskattade inkomster. För att beskriva förändringen i inkomst i samband med att människor börjar att ta ut pension har vi valt att använda följande fyra sammansättningar av inkomstmått:

1. Sammanlagd nettoinkomst efter pensionering, som består av inkomst av allmän pension, tjänstepension, privat pension, bostadstillägg (BTP), äldreförsörjningsstöd, löne- och företagarincomester, inkomst av kapital samt beskattade och skattefria transfereringar.
2. Reducerad nettoinkomst efter pensionering där inkomst av allmän pension, tjänstepension, bostadstillägg (BTP), äldreförsörjningsstöd, löne- och företagarincomester, beskattade och skattefria transfereringar ingår, men inte inkomst av kapital och privat pension.
3. Nettoinkomst från pension efter pensionering som är sammansatt av inkomst från allmän pension, tjänstepension och privat pension.
4. Nettoinkomst från allmän pension efter pensionering, det vill säga inkomst från inkomstpension, premiepension och garantipension.

För att få en uppfattning om vilken ekonomisk effekt pensioneringen har för individerna använder vi en jämförelseinkomst som består av individernas genomsnittliga beskattade inkomst (slutinkomst) när de var mellan 60-64 år. Utöver löne- och företagarincomester ingår även beskattade och skattefria socialförsäkringstransfereringar (exempelvis allmän pension, sjukpenning, a-kassa, handikappersättning), inkomst från tjänstepension och privat pension samt inkomst från kapital. Alla inkomster är omräknade till 2019 års priser. I undersökningen ingår samtliga individer födda mellan 1938 och 1953 som har tagit ut allmän pension.

För att göra materialet överskådligt har vi valt att endast redovisa utfallet för årskullarna 1938, 1941, 1944, 1949 och 1953. För att kunna observera förändringar över tid för respektive årskull redovisas inkomsterna när årskullarna har fyllt 66, 70, 75 och 80 år.

Rapporten är skriven av Forenas samhällspolitiska chef Håkan Svärdman.

SAMMANFATTANDE SLUTSATSER

I denna rapport analyserar försäkringsfacket Forena Sveriges pensionärs ekonomiska levnadsvillkor utifrån deras beskattade inkomster (nettoinkomster) och den förändring i inkomst som kan förväntas ske i samband med att människor börjar lyfta pension. Utöver pension har pensionärer givetvis även andra inkomstkällor och för att kunna analysera dess betydelse för deras ekonomi och pensionssystemets roll i sammanhanget har vi sammanställt fyra inkomstmått; sammanlagd nettoinkomst, reducerad nettoinkomst, nettoinkomst från pension samt nettoinkomst från allmän pension. Inkomstmått jämförs sedan med den genomsnittliga deklarerade inkomsten pensionärerna hade när de var mellan 60 – 64 år. Alla inkomster är omräknade till 2019 års priser. I undersökningen ingår alla individer födda mellan 1938 och 1953. Inkomstuppgifterna har SCB tagit fram på Forenas uppdrag. Resultatet blev följande:

1. OJÄMNT FÖRDELADE KAPITALINKOMSTER DÖLJER INKOMSTTAPPET DE FLESTA UPPLIVER NÄR DE GÅR I PENSION. Pensionärer, oavsett årskull, ålder eller kön, har nästan alltid samma inkomst som de hade innan de gick i pension. Det blir resultatet när vi använder inkomst måttet sammanlagd nettoinkomst där samtliga deklarerade inkomster före respektive efter pensioneringen ingår. En nybliven pensionär född 1953 hade en inkomst på 26 080 kronor per månad, vilket motsvarade 103 procent av deras inkomst före pensioneringen. Även den äldsta årskullen, födda 1938, hade närmare 100 procent av sin tidigare inkomst när de var 66 år, men i kronor är skillnaden betydande gentemot den yngsta gruppen pensionärer som hade nästan 10 000 kronor mer i inkomst per månad vid samma ålder. Inkomstskillnaden beror på stigande inkomster från kapital, arbete, företagande och tjänstepensioner. Skillnaden mellan kvinnor och män är också betydande. Nyblivna kvinnliga pensionärer födda 1953 fick 22 119 kronor per månad, medan motsvarande inkomst för männen uppgick till 30 117 kronor. Att pensioneringen inte ger något ekonomiskt avtryck beror framför allt på att kapitalinkomster ingår i inkomst måttet. Kapitalinkomster är stabila över tid, men oerhört ojämnt fördelade hos pensionärer. Den genomsnittliga inkomsten av kapital var 51 156 kronor per år för pensionärer födda 1953. Pensionärer som var höginkomsttagare innan pensioneringen hade 114 968 kronor per år i kapitalinkomster och medelinkomsttagarna hade 30 084 kronor per år medan låginkomsttagarna hade 29 198 kronor per år. Inkomst måttet sammanlagd nettoinkomst ger oss endast en grov uppfattning om inkomsterna hos personer över 66 år, men säger inget om pensionärernas ekonomiska vardag.

2. SÄMRE ALLMÄN PENSION KOMPENSERAS AV INKOMSTER FRÅN ARBETE OCH TJÄNSTEPENSION. Plockar vi bort inkomster från kapital och privat pension från inkomst måttet sammanlagd nettoinkomst får vi vad vi kallar för reducerad nettoinkomst. När detta görs ser vi också att påtagliga ekonomiska försämringar sker i samband med pensioneringen. Nyblivna pensionärer, oavsett födelseår, får drygt 80 procent av deras inkomst före pensioneringen. Inkomsten minskar däremot med stigande ålder för de yngre jämfört med de äldre pensionärerna. Förklaringen är att de yngre har en högre andel inkomster från arbete och företagande, som minskar med stigande ålder och en lägre andel inkomster från pension jämfört med de äldre. Nyblivna pensionärer födda 1953 fick en inkomst som motsvarade 77 procent av inkomsten före pensioneringen. Motsvarande andel var 81 procent för nyblivna pensionärer födda 1938, men i kronor hade de 7 500 kronor mindre per månad än de yngre. Skillnaden beror på att de yngre pensionärerna har fått högre inkomster från arbete och företagande tack vare reallöneökningar samt högre tjänstepensioner. Inkomsten från arbete och företagande skiftar starkt. Tidigare höginkomsttagare fick ihop 14 700 kronor per månad, medan medelinkomsttagare fick 6 700 kronor per månad och låginkomsttagare endast 1 600 kronor per månad. Även skillnaden i tjänstepension är stor. Höginkomsttagarna hade fyra gånger högre tjänstepension än låginkomsttagarna. Inkomstskillnader som också återspeglas mellan kvinnor och män. Ny-

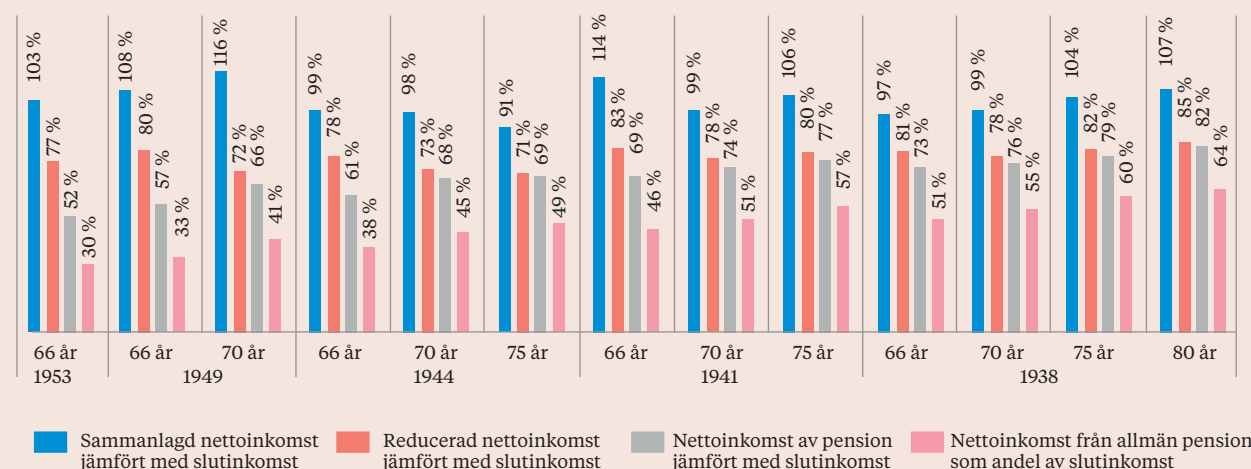
blivna kvinnliga pensionärer fick 5 000 kronor mindre per månad jämfört med männen födda samma år. När vi använder inkomst måttet reducerad nettoinkomst blir det uppenbart att den allmänna pensionen minskar som andel av inkomsten för de yngre pensionärerna. Ett inkomsttapp som delvis kompenseras av inkomster från arbete och tjänstepension, men som successivt försvinner med stigande ålder för de flesta.

3. SAMTLIGA PENSIONSINKOMSTER HAR MINSKAT MED 29 PROCENT OCH KVINNOR FÅR EN PENSION UNDER GRÄNSEN FÖR LÅG EKONOMISK STANDARD. När vi använder inkomst måttet nettoinkomst från pension kan en minskning av kompensationsnivån på 29 procent konstateras när årskullarna 1938 och 1953 jämförs. Det vill säga från 73 till 52 procent av inkomsten före pensioneringen. Den genomsnittliga inkomsten från pension för personer födda 1953 var 13 868 kronor per månad vid 66 års ålder. En inkomst som det aktuella året låg drygt 800 kronor över gränsen för låg ekonomisk standard. Kvinnor i samma årskull och ålder låg däremot 640 kronor under gränsen medan män låg 2 300 kronor över.

4. DEN ALLMÄNNA PENSIONEN HAR FALLIT MED 41 PROCENT. När årskullarna 1938 och 1953 jämförs med inkomst måttet nettoinkomst från allmän pension faller kompensationsnivån med 41 procent, från 51 till 30 procent av inkomsten före pensioneringen. Pensionen har också minskat i kronor. Den genomsnittliga allmänna pensionen för årskull 1953 var 8 082 kronor per månad vid 66 års ålder. Det är 356 kronor mindre än vad årskull 1938 fick vid samma ålder. För kvinnor har den allmänna pensionen förvisso ökat, men endast med 59 kronor mellan samma årskullar. Pensionsgapet mellan kvinnor och män har minskat tack vare detta, men framför allt på grund av att de yngsta männen har fått drygt 800 kronor mindre i pension per månad jämfört med de äldsta männen.

Tre av Forenas fyra inkomst mått (se diagram 1) visar entydigt att inkomsten från allmän pension trendmässigt minskar för varje ny årskull som går i pension. Samtidigt har tjänstepensionens andel endast ökat marginellt sedan personer födda 1938 gick i pension. Därmed kan vi konstatera att det svenska pensionssystemet där allmän pension och tjänstepension tillsammans ska tillförsäkra individen en standardtrygghet på minst 70 procent av tidigare förvärvsinkomst inte längre uppnås. Dit når vi inte via bidrag eller skattesänkningar för vissa grupper, utan endast genom att återupprätta försäkringsidéen i det allmänna pensionssystemet, vilket förutsätter en höjning av pensionsavgiften.

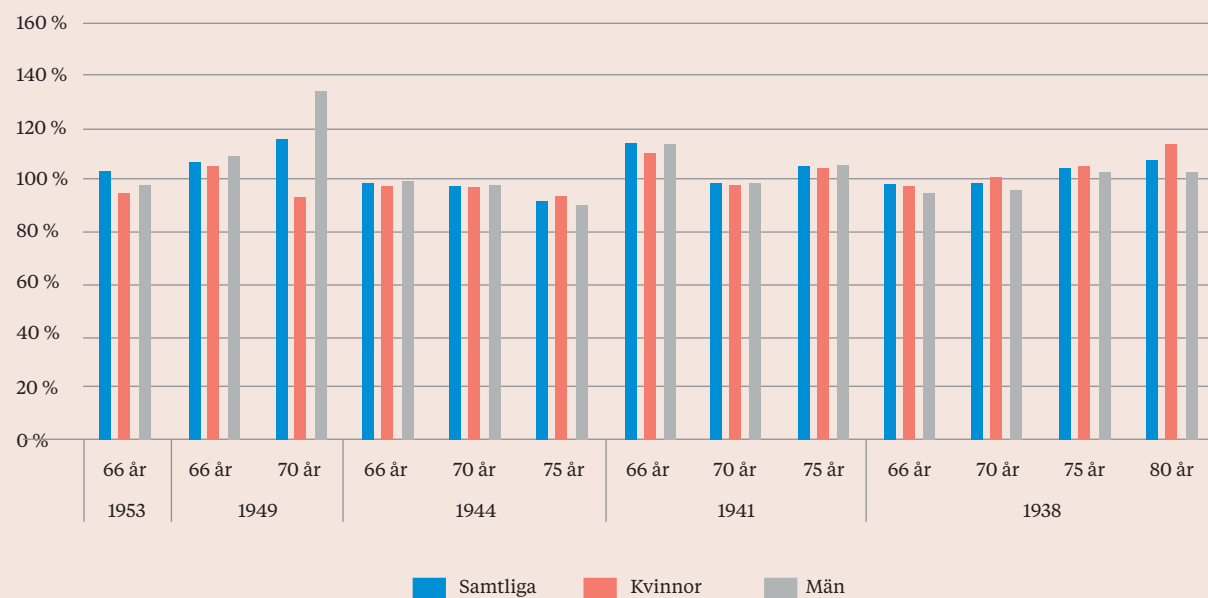
DIAGRAM 1: NETTOINKOMSTERNAS ANDEL AV NETTOINKOMSTEN FÖRE PENSIONERING (SLUTINKOMST) FÖR SAMTLIGA, I 2019 ÅRS PRISER KR/MÅN

DEN SAMMANLAGDA NETTOINKOMSTEN ÄR NÄSTAN ALLTID LIKA MED 100 PROCENT

Inkomstmättet sammanlagd nettoinkomst efter pensionering består av samtliga registrerade inkomster som tillkommer personer över 66 år. Merparten av inkomsterna kommer från allmän pension, tjänstepension, privat pension, bostadstillägg (BTP), äldreförsörjningsstöd, lönearbete och företagande, kapital samt beskattade och skattefria transfereringar. När vi jämför pensionärernas sammanlagda nettoinkomst ligger den runt 100 procent av deras slutinkomst oavsett årskull, ålder eller kön. Huvudförklaringen är att inkomster från kapital är stabil över tid, men mycket ojämnt fördelat inom gruppen pensionärer. Den genomsnittliga inkomsten från kapital uppgick till 51 156 kronor per år för årskull 1953 i 2019 års priser. Pensionärer som var höginkomsttagare innan pensioneringen hade 114 968 kronor per år i kapitalinkomster och för medelinkomsttagarna uppgick kapitalinkomsterna till 30 084 kronor per år och till 29 198 kronor per år för låginkomsttagarna. Även arbetsinkomsterna skiljer sig kraftigt åt mellan inkomstgrupperna. Höginkomsttagare inom årskull 1953 tjänade i genomsnitt 176 489 kronor per år när de var 66 år medan medelinkomsttagare tjänade 80 626 kronor per år och låginkomsttagare 19 492 kronor per år.

DIAGRAM 2: SAMMANLAGD NETTOINKOMST EFTER PENSIONERING JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER OCH PROCENT

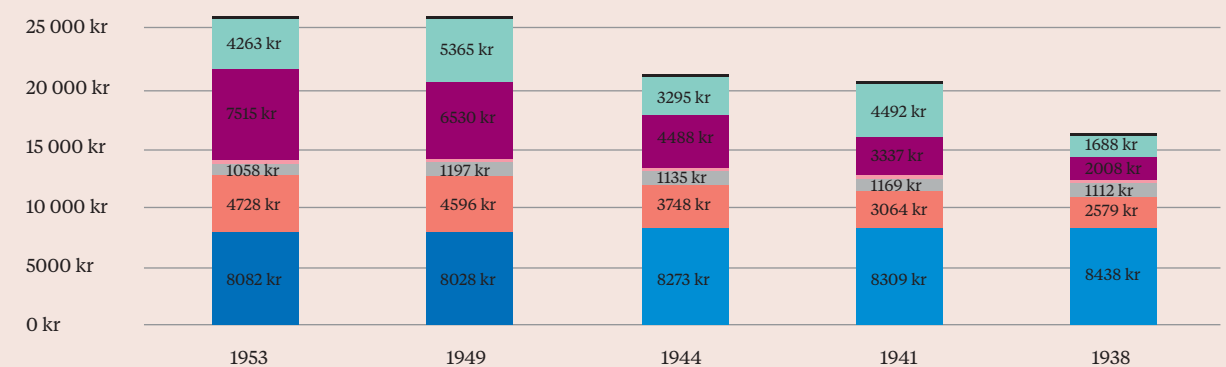

1 På grund av utrymmesskäl anges endast lön i diagrammen, men beloppen inkluderar även inkomst från företagande.

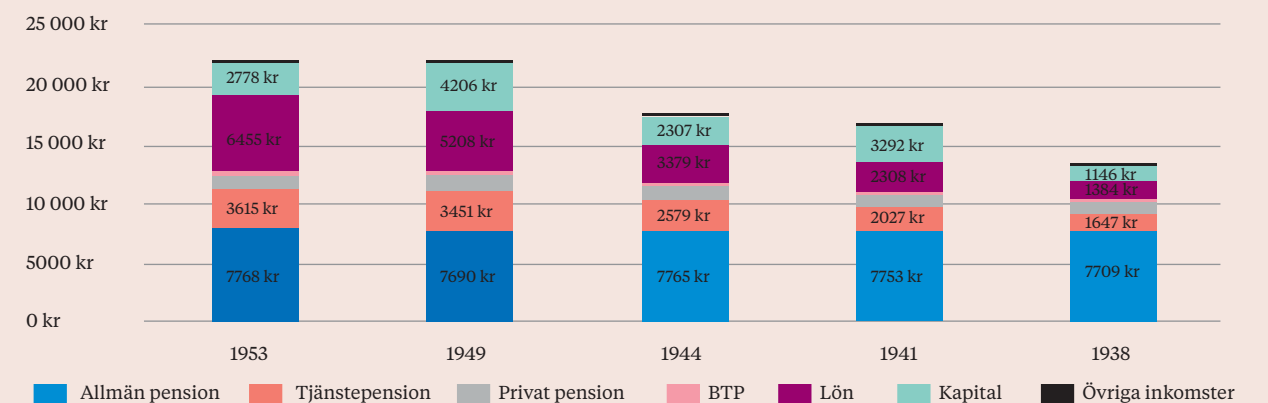
PENSIONÄRERNAS SAMMANLAGDA NETTOINKOMST I KRONOR

Om skillnaden i procent är marginell är den avsevärt större i kronor. Vid 66 års ålder hade den yngsta årskullen en sammanlagd nettoinkomst på 26 080 kronor per månad, drygt 10 000 kronor mer per månad än den äldsta. Noterbart är att skillnaden beror på väsentligt högre inkomster från arbete, kapital och tjänstepensioner. Däremot har inkomsten från allmän pension minskat hos de yngre årskullarna. Inkomst från arbete har nästintill fyrdubblats och tjänstepensionsinkomsten har nästan fördubblats när vi jämför den yngsta årskullen med den äldsta. Kapitalinkomsterna fluktuerar högst påtagligt mellan årskullarna. Den kraftigaste inkomstökningen från arbete och tjänstepension har skett bland kvinnliga pensionärer, däremot har manliga pensionärer fortfarande väsentligt högre inkomst från arbete, tjänstepension och kapital. Medan kvinnors allmänna pension har ökat marginellt sedan de äldsta årskullarna gick i pension inom ramen för det reformerade pensionssystemet har männens pensioner minskat med drygt 800 kronor per månad. En nybliven kvinnlig pensionär har en sammanlagd nettoinkomst på 22 119 kronor per månad, medan en den genomsnittliga manliga pensionären i samma årskull har 30 117 kronor per månad. Drygt hälften av inkomsterna kommer från allmän pension, tjänstepension och privat pension (se tabell 1). Att inkomsterna från arbete och tjänstepension har ökat hos de yngre beror huvudsakligen på stigande reallöneinkomster och att de har blivit allt vanligare att kombinera arbete med pensionsuttag. Samt att tjänstepensionen oftare tas ut temporärt istället för livsvarigt, vilket höjer månadsbeloppen.

DIAGRAM 3: GENOMSNITTLIG SAMMANLAGD NETTOINKOMST FÖR SAMTLIGA FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER.

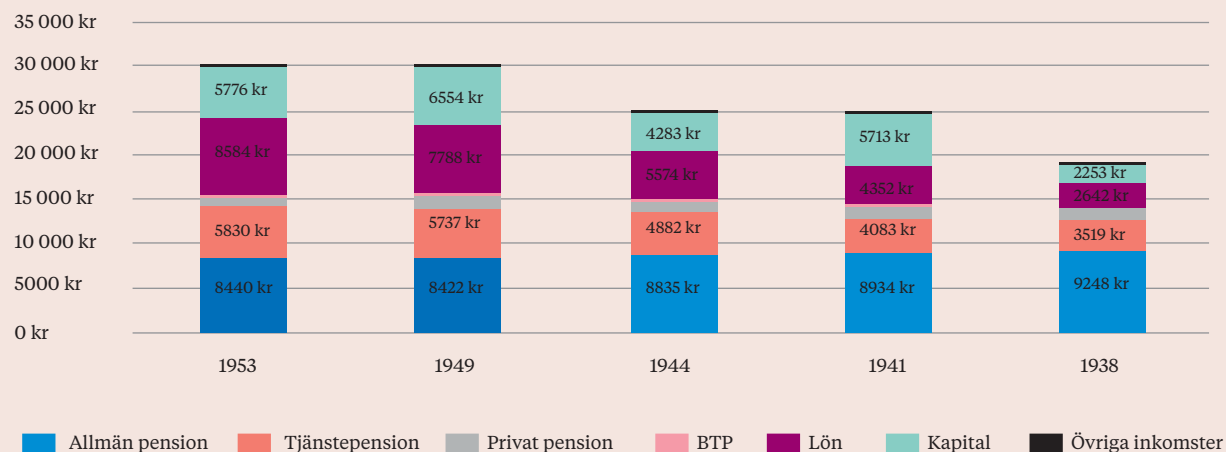

DIAGRAM 4: GENOMSNITTLIG SAMMANLAGD NETTOINKOMST FÖR KVINNOR VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER.

DIAGRAM 5: GENOMSnittlig sammanlagd nettoinkomst för män vid 66 års ålder, kronor/månad i 2019 års priser.

DEN REDUCERADE NETTOINKOMSTEN MINSKAR FÖR YNGRE PENSIONÄRER

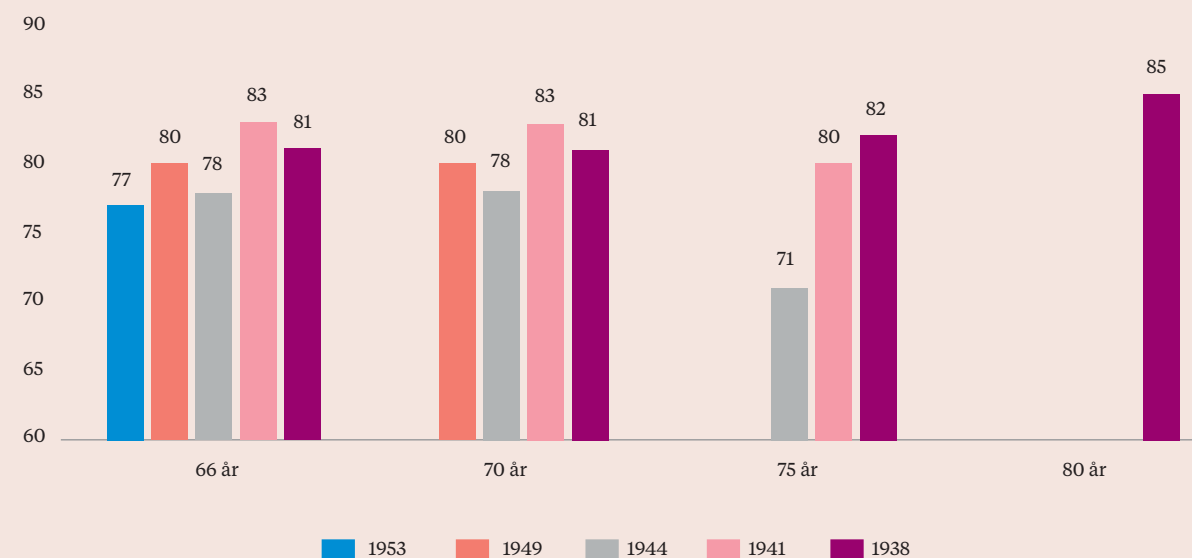
I inkomstmåttet reducerad nettoinkomst ingår samtliga deklarerade inkomster individerna har förutom inkomst från kapital och privat pension. Merparten av inkomsterna i detta inkomstmått kommer från pension, arbete, företagande, bostadstillägg (BTP), samt beskattade och skattefria transfereringar.

Den stabilitet i inkomster som inkomstmåttet sammanlagd nettoinkomst uppvisade återfinns inte när vi använder måttet reducerad nettoinkomst. Samtliga årskullar uppnår en reducerad nettoinkomst på drygt 80 procent av deras slutinkomst när de fyller 66 år, men den reducerade nettoinkomsten minskar med stigande ålder för de yngre årskullarna jämfört med de äldre årskullarna. Förklaringen är att de yngre har en högre andel inkomster från arbete och företagande som minskar med stigande ålder och en lägre andel inkomster från pension jämfört med de äldre årskullarna. Att den reducerade inkomsten ökar för de äldsta årskullarna beror dels på värdesäkringens pensionsinkomsterna, dels höjt bostadstillägg, vilket särskilt gäller kvinnor.

TABELL 1: SAMMANLAGD NETTOINKOMST FÖR KVINNOR, MÄN OCH SAMTLIGA FÖDDA 1953, KRONOR PER MÅNAD OCH PROCENT.

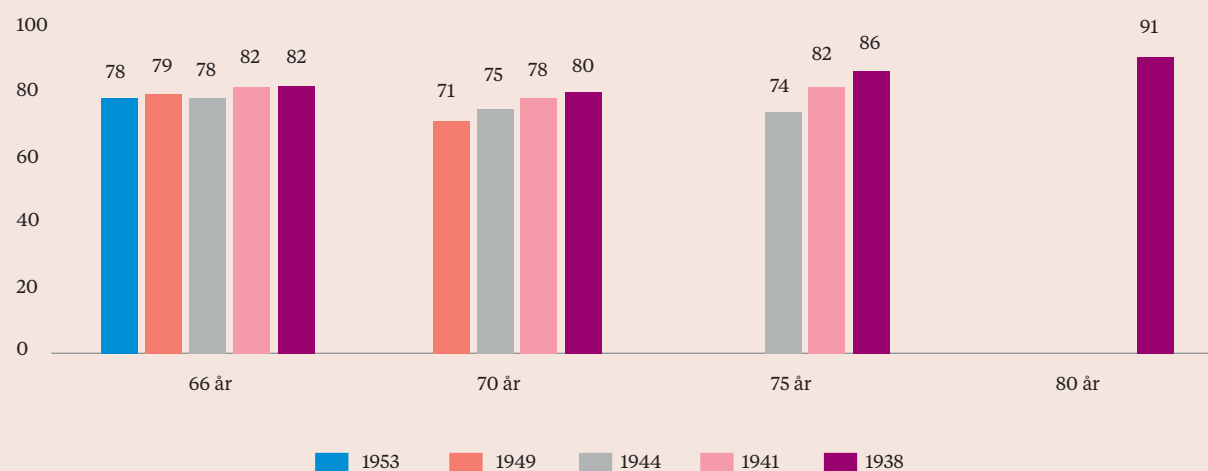
NETTOINKOMST FÖR ÅRSKULL 1953 VID 66 ÅRS ÅLDER						
INKOMST	KVINNOR		MÄN		SAMTLIGA	
	KRONOR	PROCENT	KRONOR	PROCENT	KRONOR	PROCENT
Allmän pension	7 768	35%	8 440	28%	8 082	31%
Tjänstepension	3 615	16%	5 830	19%	4 728	18%
Privat pension	1 058	5%	1 065	4%	1 058	4%
Bostadstillägg	321	1%	235	1%	279	1%
Löne- och företaginkomst	6 455	29%	8 584	29%	7 545	29%
Kapital	2 778	13%	5 776	19%	4 263	16%
Övriga inkomster	124	1%	186	1%	155	1%
Sammanlagd nettoinkomst	22 119	100%	30 117	100%	26 080	100%

DIAGRAM 6: REDUCERAD NETTOINKOMST JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR SAMTLIGA I ÅRSKULLARNA I PROCENT.

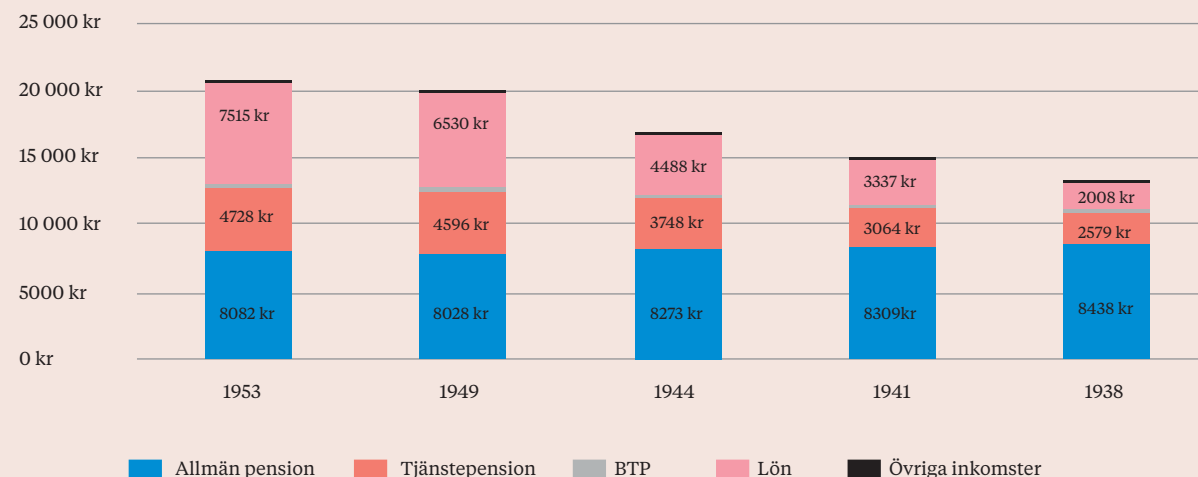

2 Ett inkomstmått som har stora likheter med det inkomstmått som Alecta använde i sin kampanj under våren 2021. https://www.alecta.se/pensionarerna_ekonomi

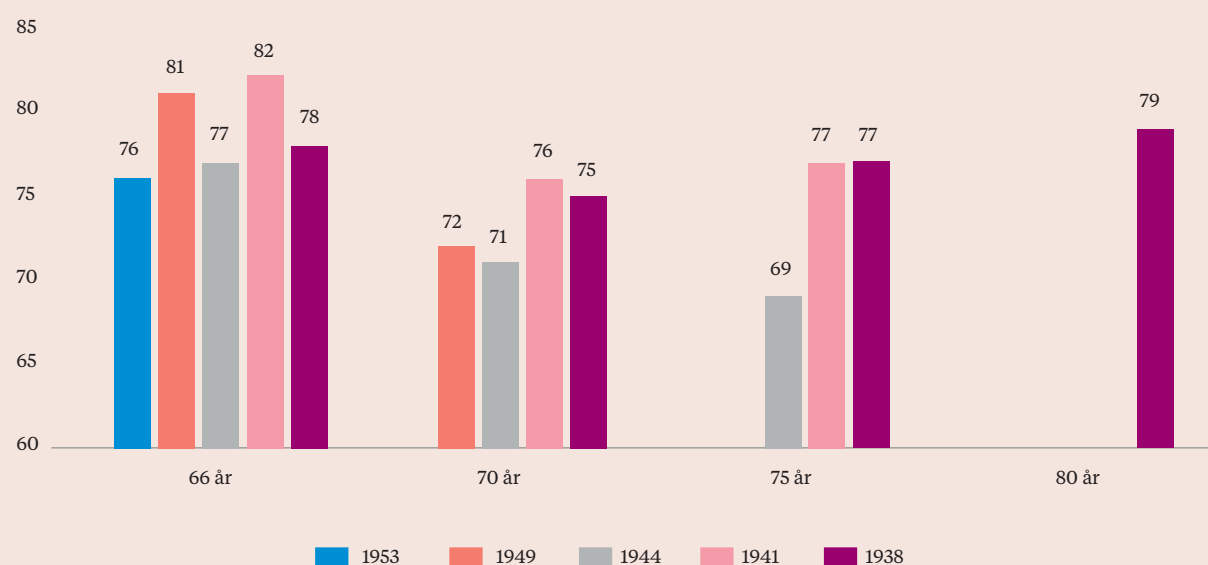
DIAGRAM 7: REDUCERAD NETTOINKOMST JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR KVINNOR I ÅRSKULLARNA I PROCENT.

DIAGRAM 9: GENOMSnittlig REDUCERAD NETTOINKOMST FÖR SAMTLIGA FÖDDA MELLAN 1938-1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER.

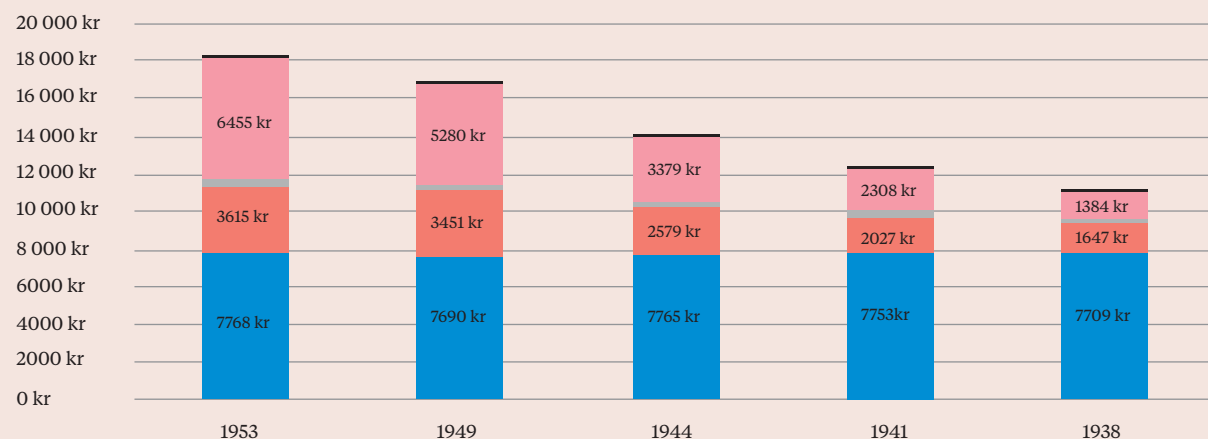
DIAGRAM 8: REDUCERAD NETTOINKOMST JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR MÄN I ÅRSKULLARNA I PROCENT.

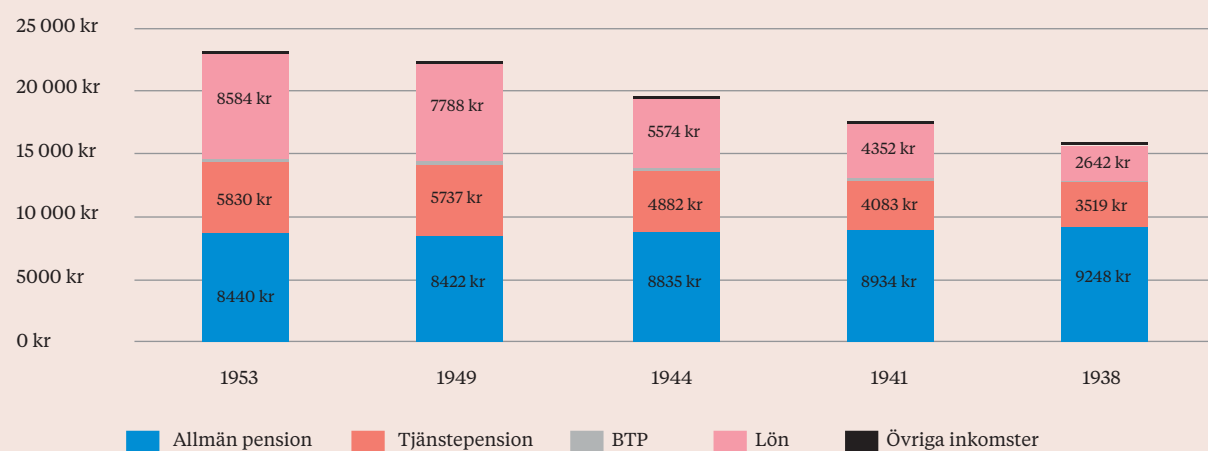
I genomsnitt hade en nybliven pensionär en reducerad nettoinkomst på 20 759 kronor per månad (se diagram 9). Det är drygt 7 500 kronor mer per månad än vad en 66 åring född 1938 fick i reducerad nettoinkomst. Skillnaden beror huvudsakligen på att årskull 1953 har högre inkomster från arbete och företagande samt tjänstepension. Ökningen av tjänstepension beror dels på reallöneökningen och höjd värdeutveckling, dels att en större andel individer tar ut tjänstepensionen under kortare tid än livsvarigt och därmed blir månadsbeloppen högre. Det betyder också att tjänstepensionen upphör vid vald utbetalningsperiod. Omkring hälften av årskull 1953 hade inkomster från arbete och företagande som uppgick till i genomsnitt 7 500 kronor i månaden. Inkomstspridningen är emellertid betydande. Månadsinkomsten från arbete och företagande uppgick till 14 700 kronor för personer som var höginkomsttagare innan pensioneringen, medan motsvarande inkomst för personer som var låginkomsttagare innan pensioneringen uppgick till 1 600 kronor per månad. Tidigare medelinkomsttagare hade 6 700 kronor per månad i inkomst från arbete och företagande.

Även tjänstepensionsbeloppen varierar, men inte lika mycket som inkomsterna från arbete och företagande. Den genomsnittliga tjänstepensionen uppgick till drygt 4 700 kronor i månaden för årskull 1953. Tidigare höginkomsttagare i denna årskull fick 8 800 kronor per månad och låginkomsttagare fick 2 100 kronor per månad.

DIAGRAM 10: GENOMSnittlig reducerad nettoinkomst för kvinnor födda mellan 1938–1953 vid 66 års ålder, kronor/månad i 2019 års priser.

DIAGRAM 11: GENOMSnittlig reducerad nettoinkomst för män födda mellan 1938–1953 vid 66 års ålder, kronor/månad i 2019 års priser.

Den reducerade nettoinkomsten för nyblivna kvinnliga pensionärer födda 1953 uppgick till 18 283 kronor per månad. För män i samma årskull var den reducerade inkomsten 23 276 kronor per månad. Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män har minskat när vi jämför den yngsta årskullen med den äldsta. Kvinnor födda 1953 hade 79 procent av männens inkomst inom samma årskull, medan motsvarande andel för årskull 1938 var 71 procent.

Av diagram 10 framgår att kvinnors allmänna pension har ökat marginellt för varje ny årskull som går i pension, medan tjänstepensionen har mer än fördubblats. Inkomst från arbete och företagande har nästan sexdubblats, vilket indikerar en väsentlig förbättring av äldre kvinnors arbetsmarknadsposition.

Männens allmänna pension har däremot minskat från 9 248 kronor i månaden till 8 440 kronor när årskull 1938 jämförs med årskull 1953 (se diagram 12). Däremot har männens inkomst från tjänstepension och arbete och företagande ökat kraftigt i de yngre årskullarna jämfört med de äldre årskullarna. Inkomsten från tjänstepension har ökat med 170 procent och arbets- och företagsinkomster har tredubblats.

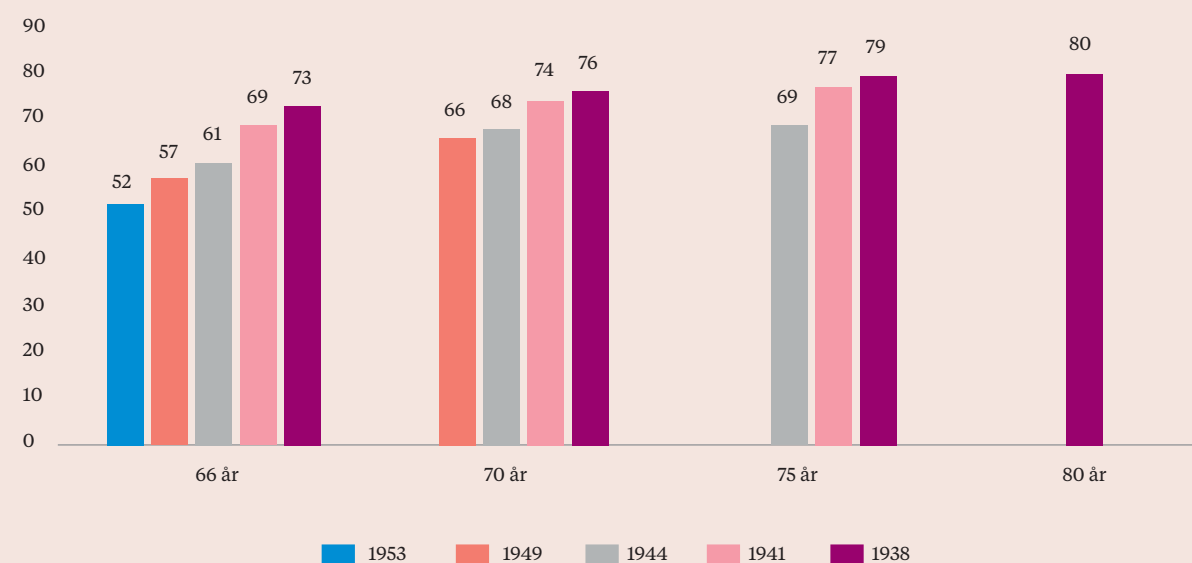
NETTOINKOMSTEN FRÅN PENSION MINSKADE MED 29 PROCENT

Till skillnad från inkomstmåttén sammanlagd nettoinkomst och reducerad nettoinkomst ingår endast inkomster från allmän pension, tjänstepension och privat pension i inkomstmåttet nettoinkomst från pension. Även med detta inkomstmått blir utfallet, i likhet med när vi använder oss av inkomstmåttet reducerad nettoinkomst, att de ekonomiska villkoren försämrats för pensionärerna som tillhör de yngre årskullarna.

Som andel av slutinkomsten minskar nettoinkomsten från pension med 29 procent, från 73 till 52 procent när vi jämför 66 åringarna i samtliga årskullar födda mellan 1938 och 1953. Vid fyllda 70 år är skillnaden 10 procentenheter mellan den yngsta och den äldsta årskullen. En skillnad som består när årskullarna fyller 75 år. Minskningen beror på att den allmänna pensionen minskat kraftigt, medan tjänstepensionens andel av slutinkomsten endast ökade från 16 till 18 procent sedan årskull 1938 gick i pension.

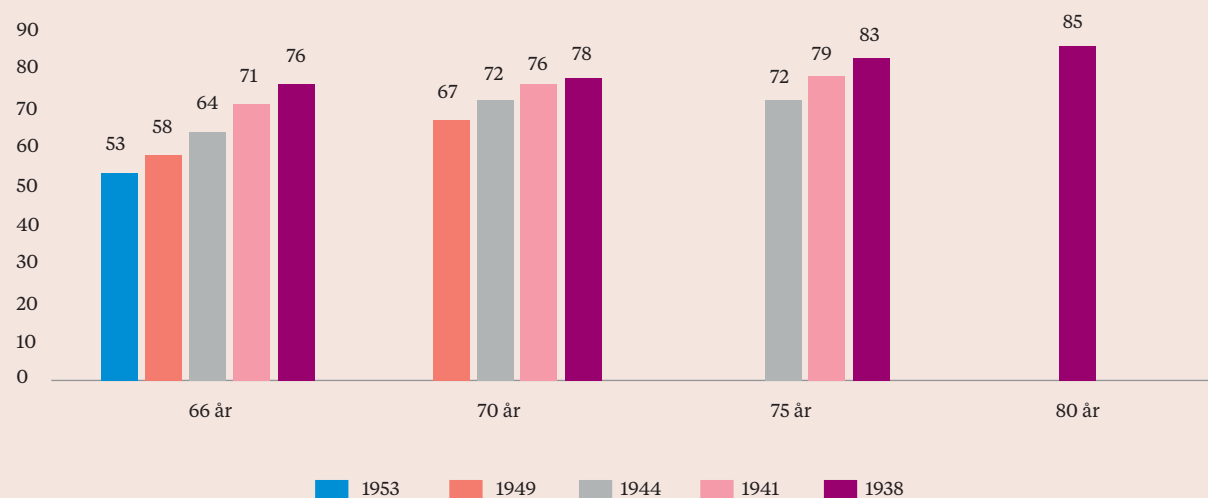
Mest har inkomsten från pension minskat för kvinnor, vilket delvis förklaras av högre slutinkomst för de yngre årskullarna. Även för det här inkomstmåttet kan en ökning av inkomsten noteras med stigande ålder vilket förklaras av värdesäkring av pensionsinkomsterna. Att män har lägre pension än kvinnor förklaras huvudsakligen av att den allmänna pensionen inte ger pensionsrätt på inkomster över 8,07 inkomstbasbelopp, dvs en månadslön på cirka 45 900 kr vilket är vanligare hos män än hos kvinnor.

DIAGRAM 12: NETTOINKOMST FRÅN PENSION FÖR SAMTLIGA JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR ÅRSKULLARNA I PROCENT.

DIAGRAM 13: NETTOINKOMST FRÅN PENSION FÖR KVINNOR JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR ÅRSKULLARNA I PROCENT.

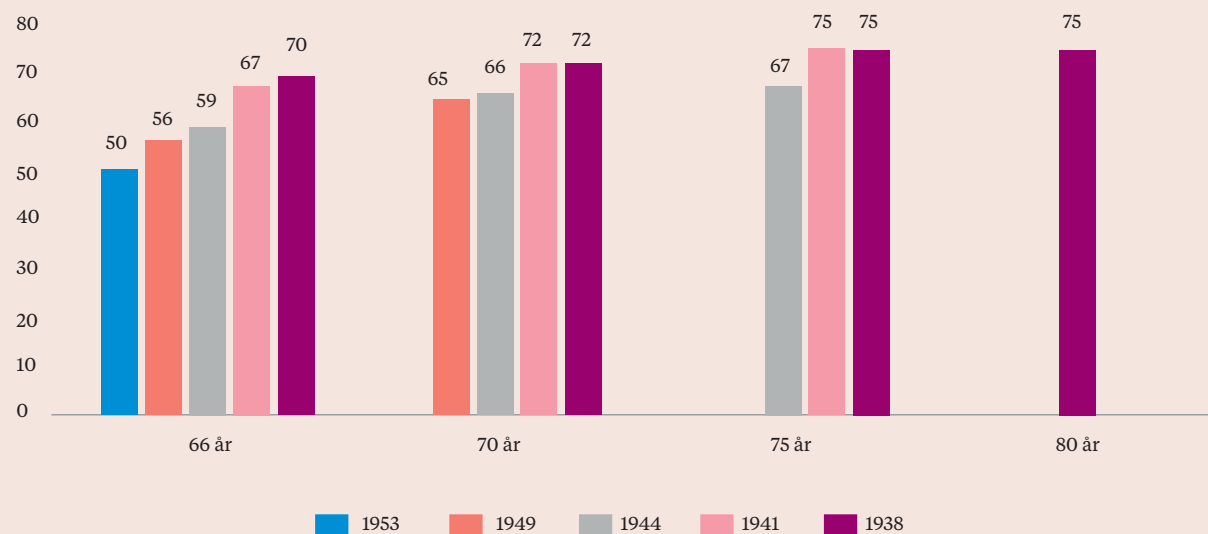

KVINNOR FÅR EN PENSION UNDER GRÄNSEN FÖR LÅG EKONOMISK STANDARD

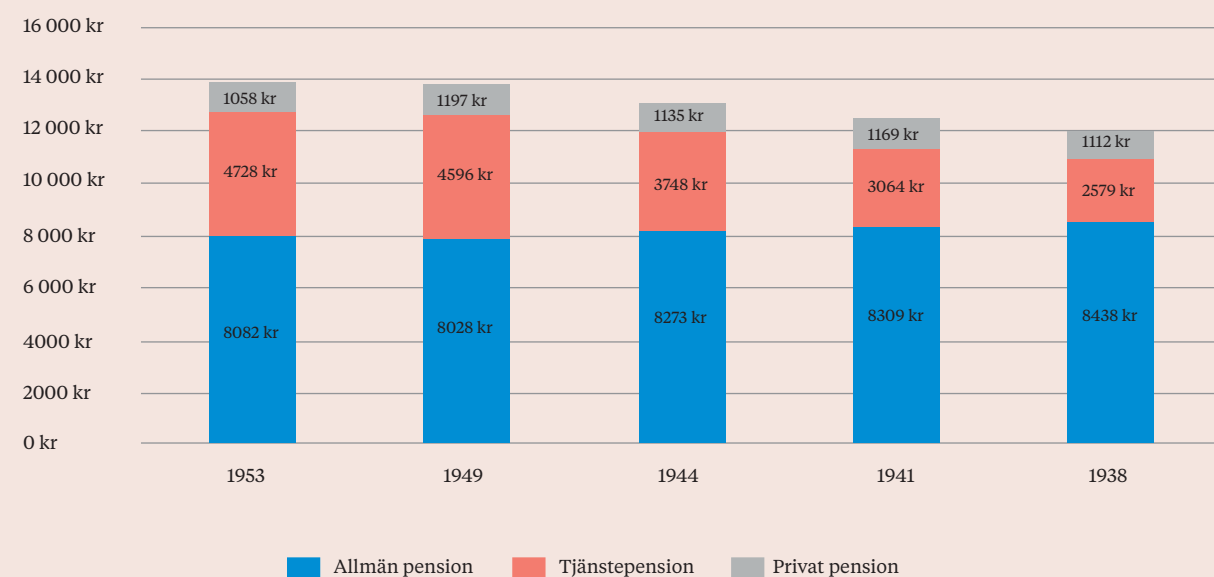
Om nettoinkomsten av pension som andel av slutinkomsten är högre för de äldre årskullarna gäller det omvända när utbetald pension i kronor jämförs. Dock är skillnaderna inte lika stora jämfört med inkomstmåttan sammanlagd nettoinkomst och reducerad nettoinkomst som redovisades tidigare. För samtliga födda 1953 uppgick nettoinkomsten av pension till 13 868 kronor per månad vid 66 års ålder, medan den äldsta årskullen, födda 1938 fick 12 129 kronor per månad vid samma ålder när pensionerna omräknas till 2019 års priser. Noterbart i sammanhanget är att gränsen för låg ekonomisk standard 2019 gick vid 13 090 kr/mån. Det innebär att kvinnor födda 1953 fick en pension som låg 640 kronor under gränsen medan män låg 2 300 kronor över.

Värdet av tjänstepensionerna har ökat för de yngre årskullarna samtidigt som deras allmänna pension har minskat. Kvinnors tjänstepensioner har mer än fördubblats sedan årskull 1938 gick i pension. Medan mäns tjänstepensioner ökade med 66 procent under samma period. Däremot tenderar inkomsten från privat pension minska hos män, men öka hos kvinnor. Förändringarna i båda riktningarna är dock små.

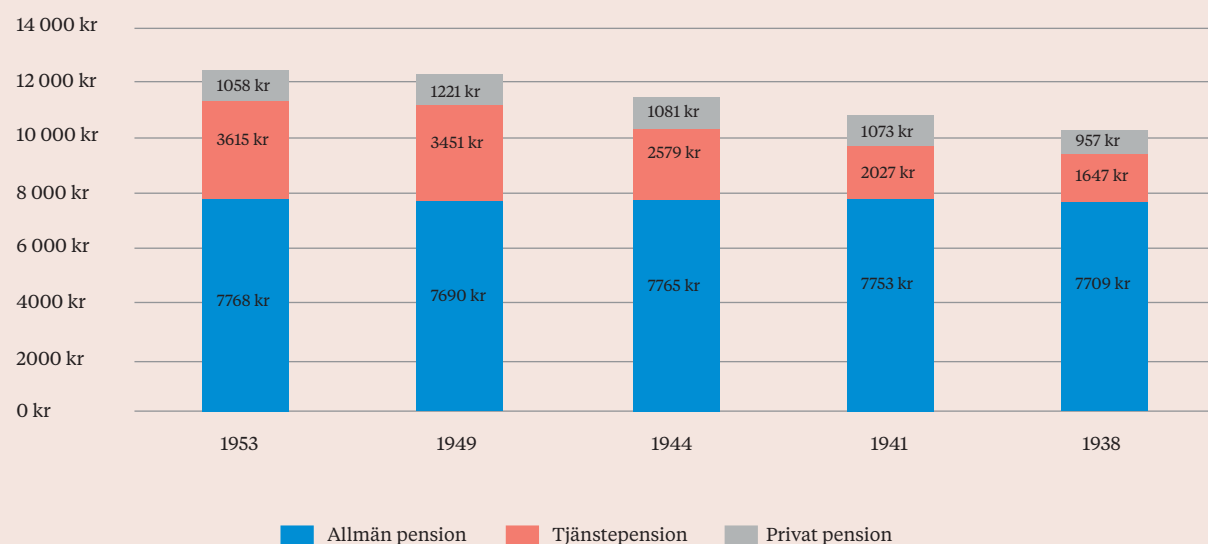
DIAGRAM 14: NETTOINKOMST FRÅN PENSION FÖR MÄN JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN FÖRE PENSIONERING I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR ÅRSKULLARNA I PROCENT.

DIAGRAM 15: NETTOINKOMST FRÅN PENSION FÖR SAMTLIGA FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER

DIAGRAM 16: NETTOINKOMST FRÅN PENSION FÖR KVINNOR FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER

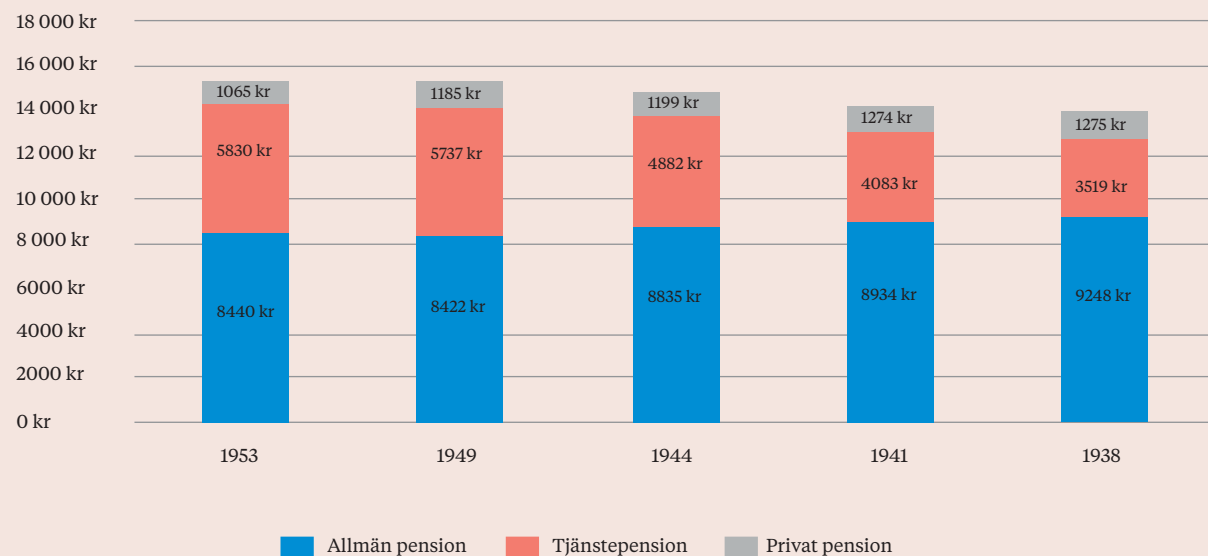
NETTOINKOMSTEN FRÅN ALLMÄN PENSION FÖLL MED 41 PROCENT

Med inkomstmättet nettoinkomst från allmän pension efter pensionering avser vi att analysera hur den allmänna pensionen har förändrats för de hittillsvarande årskullarna som har gått i pension inom ramen för det reformerande pensionssystemet som infördes 1999. Inkomstmättet består endast nettoinkomster från inkomstpension, premiepension och garantipension. Bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd ingår däremot inte.

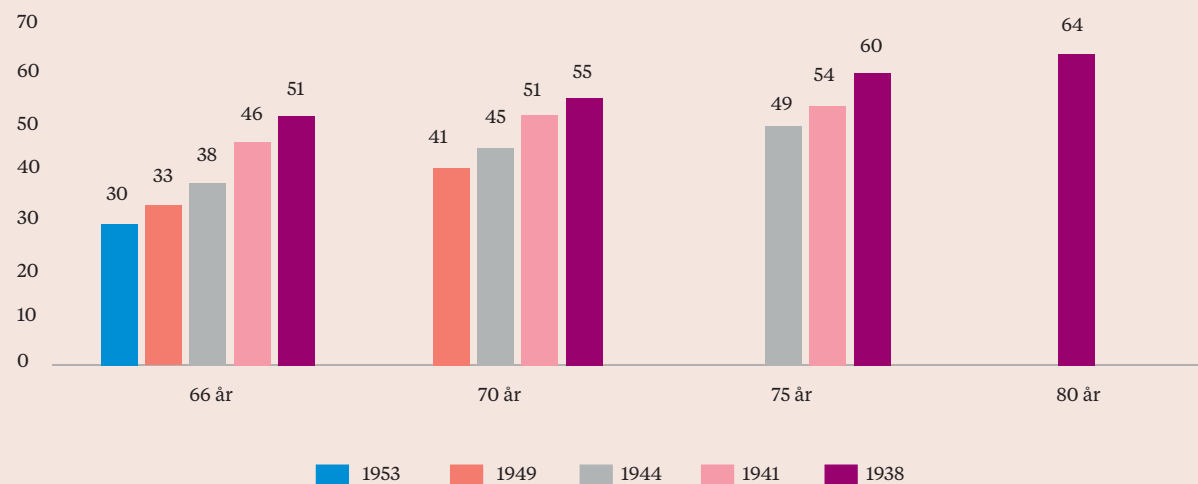
Kompensationsnivån som nettoinkomsten från allmän pension ger i förhållande till slutinkomsten har minskat med 41 procent, från 51 procent av slutinkomsten för årskull 1938 till 30 procent för årskull 1953. Skillnaden i kompensationsnivå består men minskar med stigande ålder, vilket skulle kunna förklaras av värdesäkring av den allmänna pensionen samt förändringen av årskullarnas sammansättning av kön och socioekonomiska faktorer.

Nettoinkomst av allmän pension ger högre kompensationsnivå för kvinnor än män, men kompensationsnivån har minskat med 42 procent för kvinnorna och 39 procent för männen. En effekt av en allt mer gynnsam löneutveckling bland kvinnor.

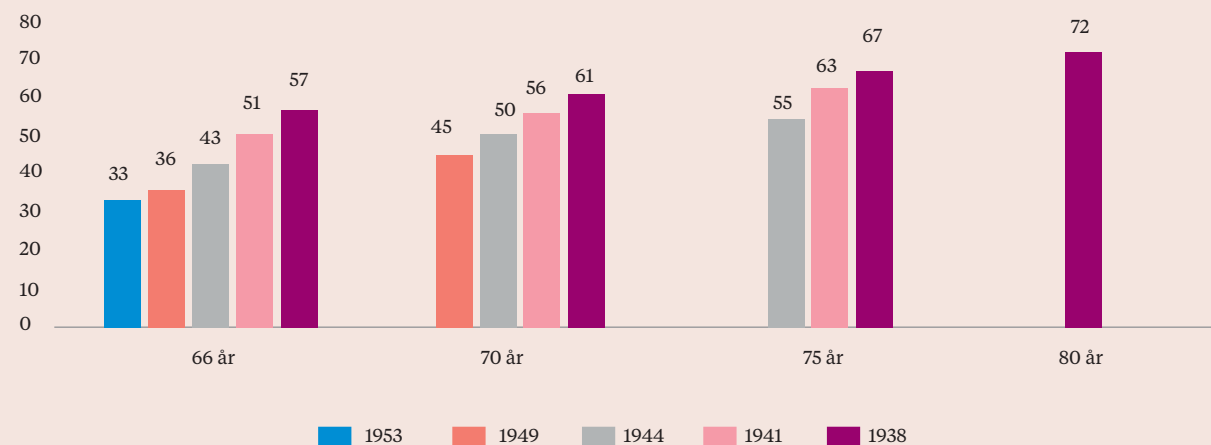
DIAGRAM 17: NETTOINKOMST FRÅN PENSION FÖR MÄN FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER

DIAGRAM 18: NETTOINKOMST AV ALLMÄN PENSION JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR SAMTLIGA I ÅRSKULLARNA I PROCENT

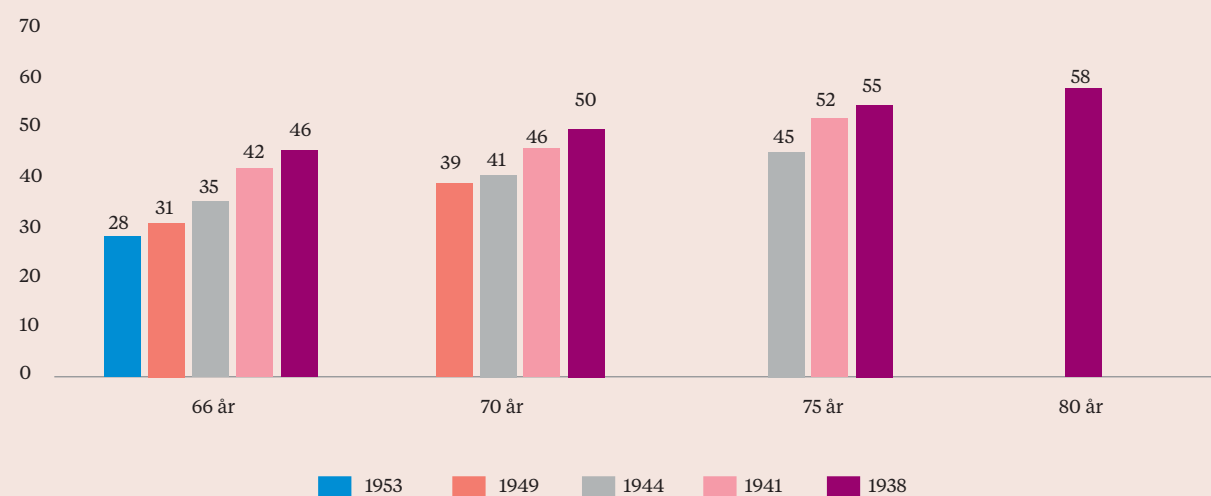

DIAGRAM 19: KVINNORS NETTOINKOMST AV ALLMÄN PENSION JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR ÅRSKULLARNA I PROCENT.

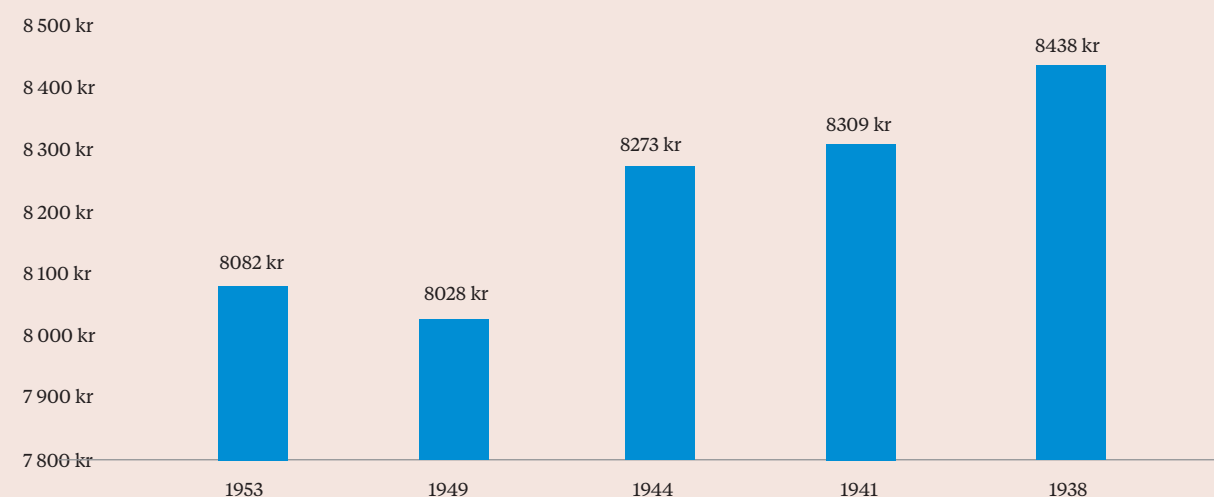

I kronor har däremot den allmänna pensionen inte försämrats i motsvarande grad som kompensationsnivån i förhållande till slutinkomsten. Den genomsnittliga allmänna pensionen för årskull 1953 var 8 082 kronor per månad i 2019 års priser, vilket är 356 kronor mindre per månad än vad årskull 1938 fick i allmän pension. För kvinnor har den allmänna pensionen förvisso ökat, men endast med 59 kronor mellan samma årskullar. Kvinnor har lägre nettoinkomst från allmän pension än män, en skillnad som för årskull 1953 uppgick till 672 kronor per månad. Skillnaden minskade i anslutning till att männen i årskull 1953 har 808 kronor mindre per månad jämfört med männen i årskull 1938 i allmän pension. Det innebär att gapet i nettoinkomst från allmän pension mellan kvinnor och män har minskat. Kvinnor födda 1938 hade 83 procent av männens nettoinkomst från allmän pension vid 66 års ålder, medan motsvarande andel för kvinnor födda 1953 uppgick till 91 procent.

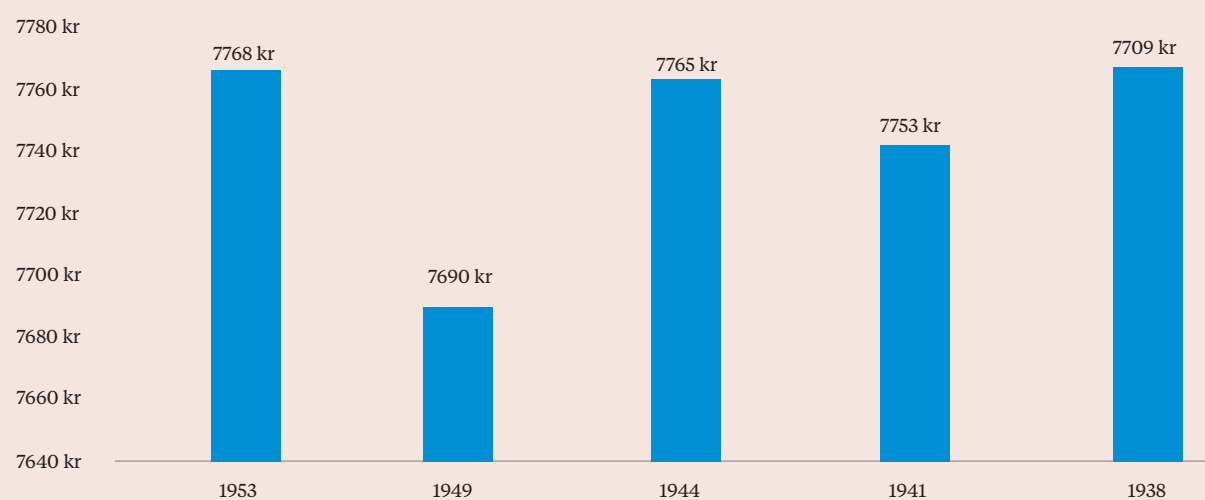
DIAGRAM 20: MÄNS NETTOINKOMST AV ALLMÄN PENSION JÄMFÖRT MED SLUTINKOMSTEN I 2019 ÅRS PRISER, MEDELVÄRDE FÖR ÅRSKULLARNA I PROCENT.

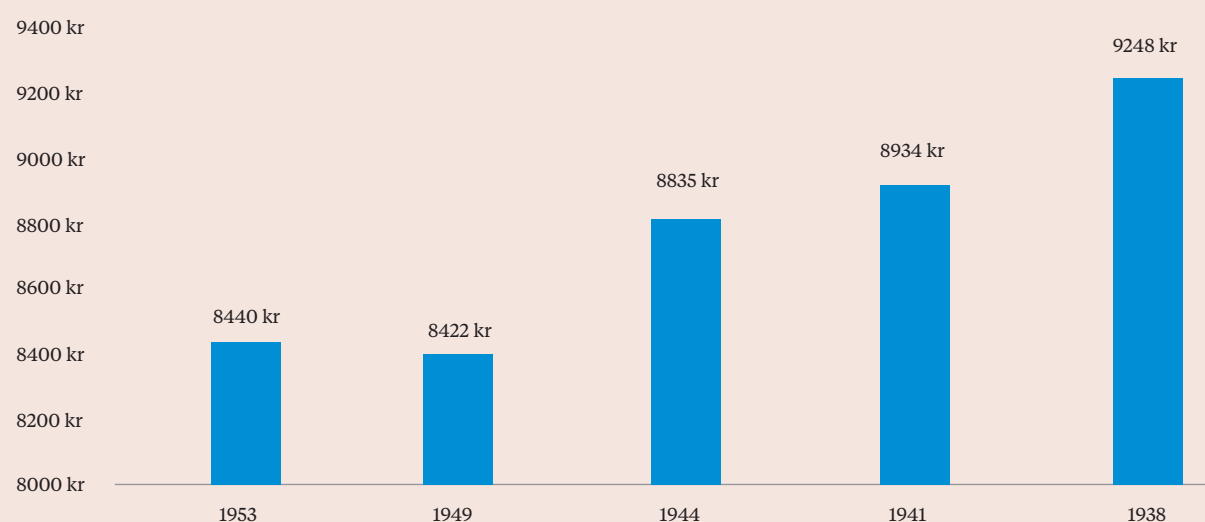
DIAGRAM 21: NETTOINKOMST FRÅN ALLMÄN PENSION FÖR SAMTLIGA FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER.

DIAGRAM 22: NETTOINKOMST FRÅN ALLMÄN PENSION FÖR KVINNOR FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KRONOR/MÅNAD I 2019 ÅRS PRISER.

DIAGRAM 23: NETTOINKOMST FRÅN ALLMÄN PENSION FÖR MÄN FÖDDA MELLAN 1938–1953 VID 66 ÅRS ÅLDER, KR/MÅN I 2019 ÅRS PRISER.

AVSLUTANDE KOMMENTAR

Pensionärers ekonomiska villkor är ständigt aktuellt. Studier och rapporter i ämnet presenteras återkommande av bland annat myndigheter, organisationer, pensionsbolag och banker. Den bild som tecknas i dessa publikationer är långt ifrån samstämmig. Orsaken är ofta att olika inkomstmått används för att mäta de ekonomiska villkoren. Måtten har sina förtjänster och brister som passar för olika ändamål och syften. Bruttonationalprodukten per invånare (BNP per invånare) som används för att bedöma levnadsstandarder i länder illustrerar utmaningarna med inkomstmått. Även om sambandet är starkt mellan en hög BNP per invånare och låg fattigdom kan betydande ekonomiska skillnader människor emellan döljas av måttet. Därför har en rad andra inkomstmått och index utvecklats för att få en mer detaljerad bild av människors vardag på nationell nivå.

På motsvarande sätt gör vi, fackförbundet Forena, i denna rapport när vi analyserar Sveriges pensionärers ekonomiska levnadsvillkor. Till skillnad från vår årliga publikation Stora pensionsrapporten, där fokus ligger på pensionssystemets kompensationsnivå utifrån obesktade inkomster, har vi denna rapport istället valt att basera analysen på beskattade inkomster och den förändring i inkomst som kan förväntas ske i samband med att människor börjar lyfta pension. Utöver pension av olika slag har pensionärer givetvis även andra inkomstkällor och för att kunna analysera deras betydelse för pensionärernas ekonomiska villkor och pensionssystemets roll i sammanhanget har vi sammanställt följande fyra inkomstmått:

- 5.** Sammanlagd nettoinkomst efter pensionering, som består av inkomst av allmän pension, tjänstepension, privat pension, bostadstillägg (BTP), äldreförsörjningsstöd, löne- och företagarinkomster, inkomst av kapital samt beskattade och skattefria transfereringar.
- 6.** Reducerad nettoinkomst efter pensionering där inkomst av allmän pension, tjänstepension, bostadstillägg (BTP), äldreförsörjningsstöd, löne- och företagarinkomster, beskattade och skattefria transfereringar ingår, men inte inkomst av kapital och privat pension.
- 7.** Nettoinkomst från pension efter pensionering som är sammansatt av inkomst från allmän pension, tjänstepension och privat pension.
- 8.** Nettoinkomst från allmän pension efter pensionering, det vill säga inkomst från inkomstpension, premiepension och garantipension.

För att få en uppfattning om vilken ekonomisk effekt pensioneringen har för individerna använder vi en jämförelseinkomst som består av individernas genomsnittliga beskattade inkomst (slutinkomst) när de var mellan 60 - 64 år. Utöver löne- och företagarinkomster ingår även beskattade och skattefria socialförsäkringstransfereringar (exempelvis allmän pension, sjukpenning, a-kassa, handikappersättning), inkomst från tjänstepension och privat pension samt inkomst från kapital. Alla inkomstuppgifter är omräknade till 2019 års priser. I undersökningen ingår samtliga individer födda mellan 1938 och 1953 som har tagit ut allmän pension. Samtliga inkomstuppgifter har SCB tagit fram på Forenas uppdrag.

Föga överraskande ger våra fyra inkomstmått skilda resultat. Tre av resultaten har emellertid ett gemensamt, nämligen att för varje ny årskull som går pension minskar deras nettoinkomst i förhållande till den nettoinkomst de hade före pensioneringen jämfört med föregående årskull fick. Det gäller i synnerhet när inkomstmåtten nettoinkomst från pension och nettoinkomst från allmän pension används, medan den reducerade nettoinkomsten börjar minska när pensionärernas inkomster från arbete och företagande börjar minska när de har fyllt 70 år.

När inkomstmättet sammanlagd nettoinkomst används kan endast mindre skillnader observeras när inkomsterna före respektive efter pensioneringen jämförs. Detta gäller oavsett årskull, ålder och kön. En nybliven pensionär född 1953 hade en genomsnittlig sammanlagd nettoinkomst på 26 080 kronor per månad, vilket motsvarande 103 procent av deras nettoinkomst före pensioneringen. Även den äldsta årskullen hade närmare 100 procent av sin tidigare inkomst när de var 66 år, men i kronor är skillnaden betydande gentemot årskull 1953 som hade nästan 10 000 kronor mer i inkomst per månad vid samma ålder. Inkomstskillnaden beror på huvudsakligen på stigande inkomster från kapital, arbete, företagande och tjänstepensioner. De två sistnämnda inkomstkällorna har även förbättrats av reallöneutvecklingen. Skillnaden mellan kvinnor och män är också betydande. Nyblivna kvinnliga pensionärer i årskull 1953 fick en inkomst på 22 119 kronor per månad, medan motsvarande inkomst för männen uppgick till 30 117 kronor per månad. Drygt hälften av deras inkomster kommer från allmän pension, tjänstepension och privat pension.

Resultatet är inte unikt, utan beskrevs redan 2011 ingående i rapporten Efter 65 inte bara pension (Ds 2011:42) utgiven av Socialdepartementet. En stark förklaringsfaktor är att inkomster från kapital är stabil över tid, men mycket ojämnt fördelat inom gruppen pensionärer. Den genomsnittliga inkomsten av kapital uppgick till 51 156 kronor per år för årskull 1953 i 2019 års priser. Pensionärer som var höginkomsttagare innan pensioneringen hade 114 968 kronor per år i kapitalinkomster och för medelinkomsttagarna uppgick kapitalinkomsterna till 30 084 kronor per år och till 29 198 kronor per år för låginkomsttagarna.

Den stabilitet i inkomster som inkomstmättet sammanlagd nettoinkomst uppvisade återfinns inte när vi använder måttet reducerad nettoinkomst. Samtliga årskullar uppnår en reducerad nettoinkomst på drygt 80 procent av deras slutinkomst när de fyller 66 år, men inkomsten minskar med stigande ålder för de yngre årskullarna jämfört med de äldre årskullarna. Förklaringen är att de yngre har en högre andel inkomster från arbete och företagande som minskar med stigande ålder och en lägre andel inkomster från pension jämfört med de äldre årskullarna. Att den reducerade inkomsten ökar för de äldsta årskullarna beror dels på värdesäkringen av pensionsinkomsterna, dels höjt bostadstillägg, vilket särskilt gäller kvinnor. I genomsnitt hade en nybliven pensionär en reducerad nettoinkomst på 20 759 kronor per månad. Det är drygt 7 500 kronor mer per månad än vad en 66-åring född 1938 fick i reducerad nettoinkomst. Skillnaden beror huvudsakligen på att årskull 1953 har högre inkomster från arbete och företagande samt tjänstepension, som i många fall tas ut under kortare tid än livsvarigt och därmed blir månadsbeloppen högre. Inkomstspridningen är emellertid betydande. Den genomsnittliga månadsinkomsten från arbete och företagande uppgick till 14 700 kronor per månad för personer som var höginkomsttagare innan pensioneringen, medan motsvarande inkomst för personer som var låginkomsttagare innan pensioneringen uppgick till 1 600 kronor per månad. Tidigare medelinkomsttagare hade 6 700 kronor per månad i genomsnittlig inkomst från arbete och företagande.

Inkomstmåtteten nettoinkomst från pension och nettoinkomst från allmän pension visar på betydande försämringar av kompensationsnivån för de yngre pensionärerna jämfört med de äldre. I kronor har förvisso tjänstepensionen ökat betydligt för de yngre årskullarna, vilket huvudsakligen beror på stigande reallöneinkomster samt värdesäkringen av dessa pensionslösningar. När vi använder inkomstmåtteten nettoinkomst från pension kan en minskning av kompensationsnivån på 29 procent konstateras när årskull 1938 jämförs med årskull 1953. Det vill säga från 73 till 52 procent av nettoinkomsten före pensioneringen. Den genomsnittliga nettoinkomsten från pension för årskull 1953 var 13 868 kronor per månad vid 66 års ålder. En inkomst som ligger drygt 800 kronor över gränsen för låg ekonomisk standard det aktuella året. Kvinnor i samma årskull och ålder låg däremot 640 kronor under gränsen och medan män låg knappt drygt 2 300 kronor över.

När årskullarna 1938 och 1953 jämförs med inkomstmättet nettoinkomst från allmän pension faller kompensationsnivån med 41 procent, från 51 till 30 av nettoinkomsten före pensioneringen. Den genomsnittliga allmänna pensionen för årskull 1953 var 8 082 kronor per månad i 2019 års priser, vilket är 356 kronor mindre per månad än vad årskull 1938 fick i allmän pension. För kvinnor har den allmänna pensionen förvisso ökat, men endast med 59 kronor mellan samma årskullar. Kvinnor har lägre nettoinkomst från allmän pension än män, en skillnad som för årskull 1953 uppgick till 672 kronor per månad. Inkomstgapet har emellertid minskat i anslutning till att männen i årskull 1953 hade 808 kronor mindre per månad jämfört med männen i årskull 1938 i allmän pension. Kvinnor födda 1938 hade 83 procent av männens nettoinkomst från allmän pension vid 66 års ålder, medan motsvarande andel för kvinnor födda 1953 uppgick till 91 procent.

Pensionssystemet kompensationsnivåer som redovisas i denna rapport ligger väsentligt under nivåerna som redovisas i Forenas Stora pensionsrapport där vi visar att den allmänna pensionen minskat från 61 till 45 procent när årskullarna 1938 och 1953 jämförs. Det som förklarar skillnaden är att vi i denna rapport jämför nettoinkomsterna från pension mot nettoinkomsten (eller slutinkomst) före pensionering, alltså en jämförelseinkomst som innehåller samtliga deklarerade inkomster från alla individer i årskullen och inte enbart inkomst från arbete, företagande och pensionsgrundande socialförsäkringsersättningar, från individer som har minst 30 bosättningsår i Sverige och tagit ut hel allmän pension vid 65 år, som utgör sammansättningen av jämförelseinkomsten slutlön som används i Stora pensionsrapporten.

I likhet alla andra inkomstmått kan även en rad invändningar riktas mot de mått som vi har använt i denna rapport för att analysera det svenska pensionssystemet betydelse för pensionärernas ekonomiska situation. Dock kvarstår faktum att inkomsten från allmän pension trendmässigt minskar för varje ny årskull som går i pension. Samtidigt har tjänstepensionens andel av tidigare inkomst endast ökat marginellt sedan årskull 1938 gick i pension. Därmed kan konstateras att det svenska pensionssystemet där allmän pension och tjänstepension tillsammans ska tillförsäkra individen en standardtrygghet som motsvarar minst 70 procent av tidigare förvärvsinkomst inte uppnås längre. En standardtrygghet som ska vara livsvarig och oavhängig individens förmåga att skaffa andra inkomster. Det vill säga en pension i dess rätta bemärkelse.

FORENA

www.forena.se

info@forena.se

08-791 17 00

Producerad av Forena

Tryck: Tellogruppen 2021